

מראי מקומות - יומא

עא.

ראוי שידבר שעשה כן בשליחות המקום, אלא שאין זה כבוד שמים להזכיר שם שמים בשוק דרך עראי. ובאור החמה תמה, שאם באמת אינו שלוחו, איך ישקר שהוא שלוחו משום כבודו. וכתב, שבאמת כתוב 'ושלח ביד איש עתי', והיינו שהכהן גדול ישלחנו, ואם כן הוא שלוחו של הכהן גדול, אלא שבשעת קיום מצות שלוחו, צריך שיכוין שעושה שליחות הקב"ה, שהרי הוא דורון מאת הקב"ה אל החיצונים (וכמבאר ברמב"ן), עיין שם עוד מה שביאר על פי זה.

ה. אליכם אישים אקרא וכו' אלו תלמידי חכמים שדומין לנשים ועושין גבורה כאנשים פירש רש"י, בראש פרשת ושנות חיים הוא ולכך הזכיר זאת. והקשה המהרש"א שהפסוק 'ושנות חיים' רחוק מאד מהפסוק 'אליכם אישים אקרא'. ולכך פירש שנקט פסוק זה 'אליכם אישים אקרא' על שם שאמר לעיל 'אישי כהן גדול', והיינו לשון חשיבות ושררה, וכך גם 'אליכם אישים אקרא' לשון חשיבות, שתלמידי חכמים דומים לנשים בתשות הכה, ועושין גבורה כאנשים לכבוש את יצרם.

ו. אליכם אישים אקרא וכו' אלו תלמידי חכמים שדומין לנשים פירש רש"י, לשון אשה, מכך שלא כתוב אנשים. והעיר הבן יהודע, מדוע משמע נשים יותר מאנשים, אדרבה, הרי יש בה תיבת 'אישי', שמשמע יותר אנשים. וביאר, שלשון אישים משמע לזה ולזה, שמשמע שם דבר, דהיינו אישות. והוקשה לבעל המאמר, שאם מדבר על אנשים, למה לא אמר אנשים, ואם לנשים, למה לא נאמר נשים. ולכך פירש שמדבר על תלמידי חכמים שיש בהם גם זה וגם זה, שדומין לנשים ועושים בגבורה כאנשים.

ז. אם רואה אדם שתורה פוסקת מזרעו וכו' הקשה הרי"ף על העין יעקב, שהלא גם מי שתורה מושכת בזרעו ישא בת תלמידי חכמים, כמו שאמרו בפסחים (מט). ותרין, שאף אם נשא אשה בת ראשי כנסיות, או גדולי ופרנסי הדור, אם רואה שהתורה פוסקת, יחזור וישא בת תלמיד חכם. אבל המהרש"א ביאר, שאין הכוונה שישא אשה על אשתו הראשונה, אלא שאם רואה שהתורה פוסקת מזרעו, ישא לאותו זרע בת תלמיד חכם.

א. שכל הפרשה כולה נאמרה על הסדר חוץ מפסוק זה בחידושי הרמב"ן על התורה (ויקרא ט"ז, כ"ג), הקשה מדוע לא כתבה התורה הכל על הסדר. וביאר שתחילה פירשה התורה את כל העבודות שנעשו בבגדי לבן, דהיינו הקטורת שלפני ולפנים, ופר ושעיר הפנימי, וענין שעיר המשתלח, וכל זה עשוי בסדר אחד, ולא נשאר לעשות בבגדים אלו לבד הוצאת הכף והמחתה. ודרך הכתובים להשלים הענין אשר התחילו בו, אף שיש בו קצת ענין מאוחר למה שיזכיר אחר כך, ולכך אמר 'ובא אהרן אל אהל מועד' בבגדים אלה, להשלים עבודותיו, והוא הוצאת הכף והמחתה שצריך להוציאם משם.

ב. חוץ מפסוק זה

בחידושי הגרי"ז (קונט' על יומא, עמ' יז) הביא מה שאמרו בתוספתא, שכל מעשה יום הכיפורים האמור על הסדר אם הקדים מעשה לחבירו לא עשה ולא כלום, חוץ מהוצאת הכף והמחתה, שהם הקדים מעשה לחבירו לא עשה ולא כלום. וביאר הגרי"ז על פי מה שדייק מרש"י שהצורך להפסיק באילו ובאיל העם משום חמש טבילות, אינו רק לימוד בעלמא, אלא זהו גם טעם הדבר, שהלכה למשה מסיני היא שצריך חמש טבילות. וכיון שנאמרה שלא על הסדר, ממילא פקע מינה לגמרי דין הסדר שהוא משום חקה, ואין הסדר מעכב. והוסיף שלא רק שאין סדר מעכב, אלא גם לכתחילה אין בה דין סדר כלל, וכל עיקר דין הסדר שבה הוא רק כדי לקיים בה חמש טבילות ועשר קידושין, וסיים בצריך עיון.

ג. אמר רב חסדא גמירי חמש טבילות וכו' הקשה רבי עקיבא איגר לעיל (לה), מדוע צריכים להוכיח ש'ובא אל אהל מועד' לא נאמר על הסדר ממה שאמר רב חסדא גמירי וכו', הלא בפשוטו מעיקר ההלכה שמשנה בגדים אחרים, מוכח שלובש שני פעמים לבנים, וממילא מוכח שלא נאמר על הסדר, וסיים שיש ליישב.

ד. אומר לו אישי כהן גדול עשינו שליחותך פירש רש"י, מכבדו לפני הבריות ואומר לו אישי כהן גדול וכו'. וכתב המהרש"א שדוחק הוא להניח כבוד המקום בשוק משום כבודו של כהן גדול. ולכן פירש, שודאי גם בשוק היה